

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

ÁZ ÉRTÉKESEB CÍKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adnak vissza.

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A „KELET” előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Éves díj 16 frt.
Féléves 8 „
Negyedéves 4 „
Egy óra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Kelet-Európa sorsa a kongressuson.

A politikai világ az életbiztonság tekintetében épen nem jöhrű Berlin felé van fordulva jun. 13-ika óta. Mit fog hozni a kongressus? Minő szerződést állít majd a párisi szerződés helyére s miként fog kinézni Kelet-Európa mappája ahoz képest, melyet 1857. tavaszán hoztak létre ugyanezen signatarius hatalmak? Ezek azon kérdések, melyek ez idő szerint mindenkit foglalkoztatnak.

Mindent összefoglalva, a mi eddig részint a kongressusi tagok egymás közti tárgyalásokból, részint a kongressus alakuló ülését megelőzőleg a nyilvánosság különböző csatornáin napfényre került, eddig két dolgot lehet bizonyossá tenni.

Az egyik az, hogy ama földterület, melyet a párisi szerződés Oroszországtól elszakított, t. i. Besszarábia, vissza fog csatoltatni a berlini szerződés által Muszkaországhoz.

Ugy a „Globe” által közzétett s Northcote angol miniszter által épen nem desavonált orosz-angol egyesség, valamint a többi hatalmak megbízottainak hangulata és magatartása — alig hagynak fen ez iránt valami kételyt.

A másik az, hogy a sanstefanoi szerződés szerinti Bulgária jelentékeny megszorításokon és átalakításokon fog keresztül menni. Erre nézve Salisbury april 1-én kelt híres jegyzékén s Andrassy grófnak a delegációkban ismételt telt nyilatkozatain kívül, a most említett angol-orosz egyesség szövege is biztos támpontot nyújt.

Hogy Törökország nem tarthatja meg Bulgáriát az eddigi viszonyban, ez iránt a portán is már teljesen tisztában vannak. II. Abdul Hamid azt az utasítást adá első megbízottjának, Karatheodory pasának, hogy a kongressuson egyezzen bele minden concessióba, csak is a szultán felségi jogainak fenntartásához ragaszkodjék feltétlenül. Maga Mithád pasa, Bulgária volt kormányzója is legújabb röpítében kibékültnek látszik Bulgária megalkotásának gondolatával, csak hogy, természetesen, perhorreszkálja annak olyatén terjedelmű határait, mint azokat Ignatieff tábornok a san-stefanoi véres szerződésben kiczirkalmazta.

A mit maga Mithád pasa is Új-Bulgária alatt érteni akar, körül-belől összeesik azon területtel, melyet, a mennyire eddig tudva van, a bécsi és londoni kormányok is Bulgária czimen megalkotítani megengedhetők vélnék — bizonyos övintézkedések, feltételek és megszorítások mellett. E terület pedig a Balkán és Duna közti, jobbára bolgárlakta föld. A „Globe”

által közzétett angol-orosz egyesség is csak a Balkántól a Dunáig terjedő Bulgáriáról beszél tulajdonképeni értelemben. Csak ezen terület kapna politikai önállóságot és külön fejedelmet.

A mi a Balkántól délre terjed (Rumelia), az a terület csak adminisztratív önállóságot kapna egy kormányzó alatt, kit a porta a hatalmak beleegyezésével fogna kinevezni.

De Rumelia sem terjedne azon pontokig, melyeket Ignatieff megjelölt, mert Thessalia és Epirus, európai befolyás mellett külön organisatiót kapna — a porta fenhatósága alatt. Ezekben látjuk — egyelőre — a Kelet-Európa térképén végbemenendő átalakítások nagyobb körvonalait. A portának pedig „birodalmi közvetlenségben” még mindig számot tevő területet hagyna meg az orosz-angol egyesség, az aegaei tengertől a Fekete tengerig, sokkal nagyobb körvonallal, mint a san-stefanoi szerződésben tervezve volt, mely szerződésnek főbb alapelveit hogy elejti Oroszország, erre nézve, ha eltekintünk is egyebektől, jelentős bizonyíték, hogy Ignatieff, a san-stefanoi szerződés fő-fő alkotója, a berlini kongressuson — távollétével tündökölt.

Egyéb részletet mellőzünk most, mert ez idő szerint még nem lehet hozzá szólni. Csak épen jelezni akartuk a modort és az irányt, melyben a kongressusi tárgyalások folynak. Ha békés megoldásra vezet a kongressus, az oroszok által 3500 □ mértföldnyi és több mint 5 millió heterogen lakossal bíró Bulgária helyett lesz egy terület és népesség tekintetében felényire redukált Bulgária. Tartózkodunk ezuttal erre nézve ítélet mondani, mert minden attól függ, minő szervezetet ad annak a kongressus, és főleg, hogy minő mértékben sikerülend kizárni Oroszország befolyását a Duna-Balkán vidékiről. Erre nézve csak akkor szólhatunk, ha előttünk lesznek a kongressusi megállapodások.

— Konstantinápolyban ismét kísért a Mithád pasa visszahívásának híre, mely mindannyiszor előkerül, a hányszor a török fővárosban valami történik. Most azt jelentik, hogy egy Szavfet, mint Ozmán pasa közreműködőnek Mithád pasa visszahívásának kieszközlésében. A szultán állítólag nem is ellenzi ezt többé, de csak akkor hívja majd vissza, ha a congressus munkálatai előbbre haladtak.

Bukurest, 1878 jun. 18.

(Eredeti levél.)

A látszólagos béke ideje a háborúra való készüllet között telt és telik. A muszka hadsereg a san-stefanoi békepontok aláírása óta folytonosan egészítetik, csapat-szállítások közelebb is törtenek.

kalmával, egy 600 növényi tartalmazó herbariumot mutathatott fel a bizottság előtt. Később visszatért Königsbergbe azon reményben, hogy az egyetemen a szokásos gyógyszerés-cursusra eljárhat, de pénzhiány miatt nem sokára ismét vidékre ment és Elbingben és Danzigban segédeskedett. Ismét haza jutván, Dulk egyetemi vegyészettanár mellett, kinek gyógyszerára is volt, mint első receptarius és tanszéki amanuensis, nyert alkalmazást. Most alkalma volt az előadásokat szorgalmasan látogatni és négy év múlva Berlinbe ment, hol még egy évig látogatta az egyetemet és azután a gyógyszerészeti állam- és bűncseleztudori vizsgát tette le. A Kunth, Link és Schlechtendallt vezetett kirándulásokban szorgalmasan vett részt. Egy ideig azt hitte, hogy az egyetemi tanítás terén fog működhetni; miután ezen tekintetben csakhamar tapasztalni kellett a keserű csalódást, — a gyakorlati térre lépett.

Liesingben Bécs mellett egy kémiai gyár igazgatója lett és ezen időben Bécs mellett gyűjtött növényeket; elhagyván állását Inzensdorfban egy gyárt állított fel, de az nem sokára más kezre jutott. Schur ezután Pozsonyban és Szegedben lakott és több iparvállalathoz csatlakozott, de itt sem kedvezett neki a szerencse.

1845-ben Schur-t Nagy-Szebenben találjuk, ott egy részvénytársulat alakult és megbízta őt, hogy egy kénsavgyárt rendezzen be és vezessen. Ezen gyár igazgatója volt Schur nyolcz éven át: 1837-ben ő is azok közé lépett, kik egy természettudományi társulat felállítására körül fáradoztak. Schur egész erőfélével és agilitásával működött ezen ügyön, célul elérése érdekében és úgy látszik, ezen időben fogott hozzá egész hővel, teetl, lélekkel messzire ható működéséhez!

Az ujonczokat itt gyakorolják bé.

A háboruban és betegségben történt nagy veszteség és hiány jó részt helyre van emberszámban állítva.

A muszka tisztok nagy száma Bukarestben erről tesz tanúságot. Több tisztnek itt van családja is, mely körülmény oda mutat, hogy nem egyhámar fognak hazajókba visszatérni.

A muszka hadsereg után tömegesen ide zárandokolt muszka zsidó vállalkozók panaszkodnak, hogy nincs dolguk; azonban a reményről, hogy még csinálhatnak jó geschäftet, nem mondanak le és azért itt várják be a congressus eredményét.

Congressus! Románia is szenvedett megrövidítésének orvoslását a congressus bölcs férfaitól várja: ez ebbe helyezi minden reményét; követelése csekély, nem kíván terület-nagyobbodást; meglepszik azzal, a mi van, csak azt hagyják meg sértetlenül; s e mellett ismértessék el függetlensége s garantizotasságát a szereplő hatalmak által. Ezen kérelmünket egy a mi szent jogainkra, mint különösen az egész Europa érdekére építjük, a függetlenségben garantált Románia hasznára fog lenni az összes hatalmaknak.

Azonban ennek megnyerését alig remélik az oda küldött és érdekeket védő egyenektől, Bratianu és Cogalniceanu uraktól.

A conservatív „Pressa” egy hosszú cikket szentel e tárgynak, melyben e két egyén szereplését veszi vizsgálat alá s megemlékszik politikai működésükről. Cogalniceanu ural hamar végez. „Ő — írja a lap — mintha nem is lenne külföldben; Berlinben is azon szerepet fogja játszani Bratianu mellett, mint Bukarestben; ugyan is romanul mondva; egyszerűen nyél lesz a fejében (oda la dörölga).”

Összehasonlítva Bratianut egyenként a nagy hatalmakkal szemben s egyik előtt sem tünteti fel jó színben. Velünk szemben így ír róla.

„Nem-e Bratianu ur és hozzátartozói azok, kik a magyarokat a legkegyetlenebb ellenségeinket! s nem a radical kormány az, mely mindegyre játszik Erdélynek és a Bánátnak fenyegető elvtelével? Miként nézhet ezen emberekben Austria-Magyarország határánál biztos garantit? Miként remélhetik ők megnyerni ezen hatalmakokat barátságát és támogatását?”

„Egyedüli reményünk — mondja cikke végén — marad még Istenben, ki a legnagyobb veszélyekben mindig megsegített s meglehet most is megszabadít.”

A „Reshoiu” cz. lap meg azzal foglalkozik, hogy mit kell tenni Bratianu s Cogalniceanu uraknak a congressus előtt.

„Be kell bizonyítaniok a congressus színe előtt, hogy Románia igazán kényszerítve volt, hogy szövetséget kössön Oroszországgal, széttróvón így a párisi szerződést, mely autonomiákat és lételünket biztosítja; meg kell mutatniok, hogy Oroszország

Schur, a ki eddig semmit sem adott saját alá, egyszerre nagy irodalmi tevékenységet tüntetett fel és oly biztosan, oly határozottan lépett föl, hogy nagy tekintélyre vörögött. A nagyszabedű természettudományi társulat előterjesztése következtében, Erdély akkori kormányzója Schwarzenberg herczeg megbízta Schurt, a ki addig leginkább csak Nagy-Szeben környékén gyűjtött, hogy 1853. július 5-iktől augusztus 15-ig Erdélyben egy növénytaníró körutat tegyen. Utatársa a kitűnő erdélyi zoolog Bielz Albert volt, ki jelenleg kir. tanácsos és tanfelügyelő Nagy-Szebenben és egyben az ottani természettudományi társulat legtekintélyesebb oszlopaik egyike. Ezen körútja az egyetlen nagyobb, melyet Erdélyben eszközölt, 120 mérföldnyire terjedt és igen eredményes volt, mert több mint 2300 új vagy ritka növényfaj birtokába jutott ezen alkalommal. Az igaz, hogy Schur nagy szorgalommal gyűjtött, de a gyűjtést nagyon könnyítette azon körülmény, hogy olsovársz vidékén Wolff Gábor volt szakavatott kalauza és, hogy Czetz Antal és Reckert több száz a Köröngyiszen tenyésző növényt ajándékoztak neki. Mint a háromtól Schur később is kapott növényeket. 1853 őszén már Brásóban működött, mind az ottani ág. h. gymnasiumnak tanára ott Hornung gyógyszerésszel együtt gyakran ment ki növényeket gyűjteni. 1854-ben Schur Bécsbe ment lakni és ott leányával együtt egy leánynevelő intézetet alapított és ezt néhány éven át vezette. A távol Erdélyből érkezett botanikus és növénykincsei egy ideig a bécsiek kedveltjei közé tartoztak, de miután nehezen lehetett tőle növényeket kapni és Janka az ő meghatározásait is részben megtámadta, csillaga csakhamar halványulni kezdett, a „Schur”-féle fajok

formális ígéreitei megszegte, megsértvén a mult april 4-iki conventit; hogy Oroszország, melyet megadatott az országon való átmenet a szó teljes értelmében uraságot gyakorolt benne.

Vasutunk, országutaink, köz- és magán házaink megrongáltattak, az iskolákat kórházakká, a polgárok lakhelyeit istállókká alakították át a kózákok számára; a czerának feleségeikkel és gyermekeikkel kikergetve házaikból s kifosztva mindenből mivel bírtak; városok és faluk kaszárnnyakká, a közpiacok szemétdombokká alakítva; mezeink, kerteink és egyéb ültetvényeink megsemmisítve, az útszélén levő erdők levágva, behozatva különböző betegségek és epidémiák, úgy a sebesült és beteg katonák, mint a fertőzött mocsokos pahonczok által.

Ha nem vagyunk hibások mindezek miatt a mik történtek Bratianu és Cogalniceanu urak; ha mindezekben nincs semmi anyagi érdeketek; ha gondolatban van, hogy teljes tisztaságban képviseljék az ország érdekeit a congressus előtt; terjeszték mindezeket elé a Berlinbe összegyűlt képviselőnek, mivel csak ez által nyertek nagyobb protectiot, megmutatván, hogy az orosz konzul sem fenyegetéssel sem egyébbel nem dugta be szátokát.

E pár idézet igazolja egyszersmind azt is, hogy az idegenség és bizalmatlanság a vörös kormány iránt nem szűnt meg; s a támadás és gyanúsításról most sem ment, bár Rosetti ur is belépett a miniszterek sorába. — Azonban kormányváltásból alig ha lesz valami, míg a keleti kérdés végleg meg nincs oldva; senki sem akar a megkezdett uton haladni s a vörös kormány működését bevégezni. — A mit elkezdettek, végezzék is be.

A német császár elleni merénylet nagy sensatiót keltett Bukarestben is.

Ugy a multkori, mint a jelenlegi életbenmaradásért hálalsteni tisztelet tartatott a metropolitánus és német egyházakban.

A hőség nagy, csaknem kiállhatatlan, ha mind így fokozódik mi lesz Juliusban. — Ámbár a betegségek s főleg tiphus nincs oly nagy mértékben elterjedve, a mint azt hallani idejöttéktől, mindazonáltal a tiphus betegség száma a fővárosban jelentékeny. A kórházak nagyrészt telve vannak betegekkel.

A muszka betegeket tömegesen viszik haza Oroszországba Bulgáriából; még is a betegek nem apadnak; ma olvastam egy helybeli lapból, hogy a Dobrudzai környéken levő csapatokban a betegség oly nagy mértékben terjed, hogy az ott levő kórházak nem elegendők, a betegek ennek következtében a Duna balparjára, különösen Réni és Izmailba szállíttatnak.

Kárpáth.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasensteint és Volger (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasensteint és Volger hirdetés köv. irodája. Weiss Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szeviatár 5. sz.

Nyitóléti cikke

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadóhivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A mohamedán fölkelésről.

A mohamedán fölkelésről a Pol. Corr. Haszkiótbl. a következőket jelenti: Az utóbbi napokban több kisebb esete volt, melyek közül azonban csak a tegnap innen négy órányira esőnek volt nagyobb jelentősége. Mintegy 1600—1800 főnyi török csapat a reggelszürkületben az orosz előőrsökre rontott s azokat leköték, aztán Haszkiój felé nyomultak előre, s a gyengébb orosz csapatot, mely tartalékul szolgált, magok előtt üzték. Csak midőn három gyalog zászlóalj és egy hegyi üteg gyorsan elősietett Haszkiójból, sikerült az oroszoknak a törököket megállítani, s most egy több óráig tartó csatározás kezdődött, mely alatt a felkelők felhasználva az előnyös terep-viszonyokat, érzékeny veszteséget okoztak az oroszoknak. Miután egy orosz zászlóaljnak sikerült a felkelők jobb szárnyát mekeríteni, a felkelők harczolva visszavonultak. Az oroszok 93 embert vesztettek halottakban és sebesültekben s öt katonát eltűnt, a törökök vesztesége mintegy 50—60 ember. A törökök e csatában három kis hegyi ágyút is elfoglaltak, de a tulnyomó orosz erő megérkezése után ezeket ismét elvesztették. A törökök egy idő óta nagy élénkséggel fejtenik ki, nyilván azzal a szándékkal, hogy az ellenséget kifárasztják.

A Haszkiójban levő orosz parancsnok azt hiszi, hogy a törökök a Jekapri és a Tacbtai s Kiliipa hegyzorosoknál 12,000 emberrel nagyobb haderőt összpontosítottak, s hogy céljuk Drinápoly ellen merényletet végrehajtani, miért is a Drinápolyban levő hadosztály-parancsnok Velyamioff sürgös segélyt kért. Csepeli, Dsermenderi, Dosma és Jenikiójban szintén jelentékeny haderőt összpontosítottak a felkelők, melyet a Stenimákóban levő orosz parancsnok 10,000 főre becsül; ezért a Stenimákóban állomásozó gyalogsági szred Filipopolból vont erősítést magához. Az orosz tisztok, kik előbb lenézőleg nyilatkoztak a felkelőkről, most elpanit áldoztatni igényel. A Rhodópe hegységben levő orosz haderőt 22,000 főre becsülik, a felkelőket 70,000-re. Az eddigi tapasztalatok szerint a felkelők egységes vezénylet alatt állnak s jól vannak szervezve és felfegyverezve.

A berlini congressus.

A congressus dolgairól kevés hír van. A Nordd. Allg. Zeitung csak annyit tud constatálni, hogy a tárgyalásokat megelőzőtt beszélgötések lényegesen előkészítették. Az ily előzetes megbeszéléseknél, a német közvetítők, a mennyiben szükségesnek látszik, érvényre jut. A gyors befejezést általánosan óhajtják. De tévedés azt hinni, hogy a congressus már most a vivás stádiümában van; sőt inkább még csak gyűrközik. Mohamed Ali külön javaslatot dolgoz ki tisztjeivel, melyet legközelebb a congressus elé ter-

Schur növényei a következő gyűjteményekben találhatók: a bécsi cs. és k. udvari növénygyűjteményben, a lambergi egyetemi növénykertben, Cosson herbariumában. Magam is bírok néhány Schurtól sajátkezűleg determinált növényt.

Schur autodidacta volt, az autodidacták nagy erényét, a roppant nagy szorgalmat mindenki nála is bámulhatja, de az autodidacták összes foglalkozásai is észlelhetők nála, leginkább kirívó volt azon bizonyos elfogultság, mely azokat jellemzi, kik önjerejük alapján eredményhez jutván, kedvencz eszméiktől semmi áron sem akarnak elválni.

Személyes érintkezés alkalmával Schur egy igen kedves, kellemes ember volt, ki minden tőle kitelhető módon, szives volt. Magam is vele egy időben sokat érintkeztem és mindvégig jó barátságban voltunk, habár nézeteink sokban lényegesen eltértek.

Schur fáradozott leginkább Erdély florájának átkutatása körül, az ő idejében volt is aztán versenytárs; de mily különös, a mint Schur a tollat letette, a többiek erőlye lankadni kezdett, pedig Erdélyben még sok a teendő. Kivételt csak Schur legnevezetesebb ellenfele Janka teszen, ki örökifjú hővel folytatja kutatásait.

És most, midőn Schur tolla örökre nyugszik, nem folytathatjuk el azon óhaj, vajha az új nemzedék Schur erőnyeivel és az újabb tudománytól követelt ismeretekkel felszerelve, a szép bércezes haza pontos átkutatásához fogva oly eredményeket mutatja fel, melyek hazai tudományosságunk dicsőségére válnának.

Schur roppant szorgalma, éles eszeme és nagy erőlye legyen mintaképe az ifjabb hazai nemzedéknek.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Egy elhunyt erdélyi botanicus.

A dr. Kanitz Ágost által szerkesztett „Magyar növénytaní lapok” utolsó számából vesszük át a következő necrológot:

Schur Ferdinand.

Azon férfiu, ki az erdélyi flora tanulmányozására, az ötvenes évek kezdetén dogmatizáló tartalma és alakja által, a legbáthabosabb impulzust adta 1878. május hó 27 és 28 között, hosszú szenvedés után, bevégezte földi pályáját.

Nem hazánk szülöttje volt ő, nem nagyon hosszú ideig működött nálunk, mindazonáltal nagy érdemeket szerzett az erdélyi flora körül és habár álláspontja olyan, a melyet még kortársai, a kik működése fénykorában vele vetélkedtek, sem akartak elfogadni és ma is az általa kedvelt alakban nagyon kevesen helyeslik, mégis legnagyobb ellenősei sem fogják eltagadni Schur buzgalmát és buzgalmanak eredményeit.

Johann Ferdinand Schur szül. Königsbergben 1799. február hó 18. Első kiképeztetését szülővárosának egyik polgári iskoláján és az u. n. „Dom-gymnasium”-on nyerte; szülői mostoha anyagi körülményei miatt, korán kellett életpályát választania és Gerdauenben egy, Königsbergből 11 mérföldnyire eső városkában lett gyógyszerész-tiro. Az érdekes időre eső vádaskában lett gyógyszerész, a növénygyűjtési hajlamot növelte, úgy, hogy a gyógyszerész szokásos hivatalos fölulvizsgálása al-

jeszt, s a melyben a sau-stefanoi szerződés határait Törökország fennállásával megegyezhetetlennékné bizonyítja.

A mi az osztrák-magyar-angol megegyezést illeti, ezt a jelentések tökéletes gyanánt constaltják; magába foglalja ez a nyugati Balkán-területet is; Anglia és monarchiának nem követelték Sumla és Várna állandó török megszállását; hanem csak a dél-bulgáriai török megszállási jog képezi a Globe által közölt megegyezés 5 pontja szerint a differentiat. Ausztria-Magyarország nem emelt különös kívánságot Ruszcsuk és Viddin kiűrtésére vonatkozólag, Andrassy gróf azt követelvé, hogy Bulgária occupációjá a végleges békekötés után azonnal megszűnjék.

Angol-osztrák-magyar egyetértés. A P. L. berlini levelezője többi közt ezeket írja: Orosz körökben kinos benyomást gyakorolt az a körülmény, hogy Andrassy gróf nagyon erőlyesen csatlakozott Anglia azon követeléséhez, hogy az orosz csapatok vonuljanak ki San-Stefanóból és huzódjanak vissza Drinápolyba. Orosz körök az angol-osztrák-magyar közös cselekvés ezen tényében annak bizonyítékát látták, hogy Bécs és London között oly megállapodások léteznek, melyeket eddig nem is gyanítottak.

Berlin, június 19. A congréssus mai ülését csoportokban és eléggé izgatott hangulatban hagyták el a meghatalmazottak. A tanácskozás tárgyait, hallomás szerint, a két Bulgária határai képezték. Anglia és Ausztria-Magyarország közt általában befejezettnek tartják az egyetértést, a „Globe” közleménye csak siettetette ezt.

Bécs, jun. 19. A Pol. Corr. berlini értesítése szerint a hatalmak csoportosulása teljes folyamathatban van; de ezt nem ellenséges értelemben kell magyarázni. Oroszországgal az egyik részülr Ausztria-Magyarország és Anglia, a másik részülr pedig Törökország áll szemben; Németország, Franciaország és Olaszország közvetítő állást foglalnak el, a mi azonban nem zárja ki az utóbbi csoport egyik-másik tagjának hajlandóságát Ausztria-Magyarországhoz és Angliához.

Berlin, jun. 19. A Norddeutsche Allg. Zeitung írja: A bolgár kérdés után legközelebb Besszarabia ügyét is tanácskozás tárgyává teszik. Az oroszok nem tartják Romániát illetékesnek, hogy az 1856-iki szerződésre hivatkozzák; mert ez a szerződés nem Romániával kötött, hanem Törökországgal. E szerint itt Törökország jön első sorban tekintetbe, mert Románia függetlensége még nincsen elismert; éppen így Németország is területi részeket engedett át a múlt században, és nem törődött a közvetlenül sújtott fejedelmekkel. Rotarija-e Besszarabiát, habár folyton ki lesz téve hatalmas szomszédja revindicáló igényeinek, a melytől egykor csakugyan elszakították azt a területet.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház június 18-iki ülésében Orfódy Pál bemutatja a pénzügyi bizottság jelentését Csongrádmegyének a buzarozda iránti kérvényéről.

Szivák Imre bemutatja a kérvényi bizottság jelentését a kérvények 57-ik sorjegyzekeiről.

Következett a napirend: a 80 millió bankadósságról szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása.

Irányi Dániel a fennforgó kérdésben a legelső hibát abban látja, hogy a kormány egyáltalán szóba állott az osztrákkal a 80 millió bankadósság felett. Hiba volt másodsor a kérdésnek a quota-bizottság elé utatása, melyhez az nem tartozott. A legnagyobb hiba volt azonban, mikor a kormány határozottan ráállott az osztrákok követelésére. Kijelenti, hogy nem fogadja el a javaslatot.

Mocsáry Lajos szerint haszontalanabbul még nem pazarolták a diurnumot és papírt, mint a quota-bizottságnak a kérdésben kiküldésére. A bizottságnak előadja, Falk képviselő, ragyogó tolát még nem fecsegette haszontalanabb ügyre. Ha jóhiszemű eljárás az osztrákoké ez ügyben, akkor jóhiszemű eljárás a rablóé is, ki az uton a pénzt kicsikarja.

Elnök: Egy velünk szövetségben álló állam irányában ilyen kifejezés nem lenne használandó. (Helyeslés jobbról.)

Mocsáry folytatva előadását, humbugnak tartja a jogi álláspontnak a jelentésben és magában a törvényjavaslatban fenntartását. A jelenlegi miniszterelnöknek meg nem bocsáthatja, hogy feladta a baloldal álláspontját. A miniszterelnök kielégíthetetlen ambíciója soknak az oka. De hát talál nagyokat és kicsinyeket, kik meghajolnak előtte. Itt van rá a példa a felsőházban, mely eskübe lett a miniszterelnöknek s a bécsi kormány módosításait förendi üzenetek alakjában hozta ezen ház elé.

Elnök: Joga és kötelessége szerint rendre utasítja szót a törvényhozás egyik ágáról tett ezen nyilatkozatáért.

Mocsáry azzal végzi, hogy a nemzet csak átkokat fogja azt emlegetni, kinek neve ezen kiegyezéshez van kötve. Nem fogadja el a törvényjavaslatot. (Helyeslés balról.)

Simonyi Ernő helytelennek tartja az elnök

azon eljárását, hogy az előtte szót két ízben rendre utasította, holott ő sem a közérkölséget, sem az illetet nem sértette.

Elnök azt hiszi, hogy helyesen járt el, midőn megróttá Mocsáryt, ki a törvényhozás egyik házáról azt mondotta, hogy a hatalomnak szolgálai eszköze. (Felkiáltások szélső balról: De mikor ez igaz!) Elnök kijelenti, hogy Simonyi felszólalását tekintetbe nem veszi. (Helyeslés jobbról.)

Simonyi Ernő beszédét folytatva, a miniszterelnök ellen fordul, s kéri, hogy van-e a miniszterelnöknek bátorsága becsületére állítani a házban, hogy ezen kiegyezés mellett az ország pénzügyei rendezhetők lesznek? Ha van bátorsága, szóló elhiszi, de ha nem következik be Magyarország pénzügyeinek rendezése a kiegyezés miatt, akkor úgy fog vele elbánni, mint becselen emberrel szem szókás. (Mozgás.) A javaslatot nem fogadja el.

Nemes Nándor gróf csak azt látja, hogy a kormánynak sikerült állását megvédenie, de az ország jogait és érdekeit nem. A törvényjavaslatot nem fogadja el.

Vidlicskay József beszéde elején kéri, intéz a pénzügyminiszterhez, hogy a közös akciók iránt mikor tesz előterjesztést. Ezután hosszabb beszédben a tárgyalás alatt lévő törvényjavaslat ellen nyilatkozik.

Almássy Sándor szintén nem szavazza meg a javaslatot.

Sontagh (gömöri) kiemeli, hogy a kormány nem merítette ki a eszközöket, melyek által a túlsó fél engedsre bírhatta volna. A közgazdasági téren elkövetett számos hibát a többség most egy nagy politikai hibával készül megkoronázni, a mely előbb utóbb meg fogja magát bosszulni. A javaslatot szót nem fogadja el. (Helyeslés balról.)

Remete szemere hányja a kormánynak, hogy ha már elhatározta magát 24 millió elvállalására, miért nem mondá ezt a tárgyalások folytatásánál, s miért nem eszközözt ki a másik féltől a kiegyezésben megfelelő előnyöket. Ily teher elvállalása mellett annak állítása, hogy jogi álláspontunkat fenntartjuk, nem egyéb, mint ha valaki elméletileg tiszteli a tulajdon szentségét, s mégis lop. Nem fogadja el a törvényjavaslatot.

A vita folytatása ezzel ma napra halasztatván, az ülés véget ért.

Elnöki beszéd Csengery Antaltól.

(Folytatás.)

Mindezek tisztelt közönség, általánosan elismert igazságok, ha kétségtelenül áll, hogy minden tudomány előtt ideal lebeg, a melyet megközelíteni igen, elérni sohasem lehet: az iránt sem kétszerezem, hogy a tudományok iránti odaát sem oldható meg soha végképen, a melyek a tudományok művelését és terjesztését tűzték célul.

Csak az lehet tehát a kérdés: minő az a szerep, a mely e nagy földat teljesítése körül a tudományok akadémiáit illeti? Igazak-e — mert egyedül ez igazolhatná ilyen intézetek iránt a részvétlenséget, — igazak-e a vádak, a melyeket főleg az akadémiákon kívül álló tudósok és nem tudósok az akadémiák ellen általában felhoznak? Igaz-e, a mit Franciaországban is, másutt is emlegetnek olykor, hogy ezen intézetek nem alkalmasak többé a tudományok előmozdítására, s hogy a mint gunyolva mondják, a tudományok eme csúbsai szintugy túltűt magukat, mint a középkor más zárt testületei, ha idején voltak is, a midőn a tudományok előmozdítása szintugy közsegélyre szorult, mint az ipar némely ágai, a melyek kezdetben csak az állam védszárnyai alatt fejlődhetek, de utóbb a szabad ipar tárgyává lettek, s hogy általában nem is testületek, hanem magán tudósok viszik előre a tudományokat, míg az akadémiák ismert conservativismusa a tudományok haladásának nem egyszer inkább gátot vet?

Nem, tisztelt közönség, ezek a vádak általában nem igazak, nem igazságosak, s ha kivételesen egyes esetekben igazolhatók is, inkább a szervezett, mint az intézmény ellen szólnak; semmi tekintetben nem állhatnak pedig azon szervezetre, a melyben a magyar tudományok akadémiái fennáll. Kis körre szorított zárt testületeknél, főleg nagy irodalmakban, megeshetik olykor, míg ki nem halnak már megválasztott halhatatlanai, hogy e testületekben kívül állanak a nemzet legnagyobb tehetségei. Akadémiák ismer ugyan fokozatot is a tudományok érdemek méltatásában, de egy vagy más minőségben rendre fölveszi magába, s mondhatni, magában foglalja korunkat, valaki csak komolyan és sikerrel foglalkozik közöttünk a tudománygyal. Sőt még ezt tehetné is, talál módokat bevonni munkássága körébe azon tudományos erőket is, a kiket még nem vett föl kebelébe. S a tudományok ezen köztársaságát, mint gróf Teleki József megjegyezte már, a szabadság eleveníti. Teljes biztosíték a vélemények elnyomása ellen, a melyek itt is egy mást kölcsönösen ellenőriznek. Már földat, az eszmék érlelése és terjesztése is, a legnagyobb nyilvánosságot teszi ez intézet kötelességévé.

Ha téved, a mi emberi dolog, mindenki itélhet eljárása fölött. S ha itélet-mondásaiban, a melyeknek mindenkor kifejti indító okait, szigorú némelykor akadémiánk, a mi oly gyakran idézi föl a nehezítést: ne feledjük, hogy a tudomá-

nyok e legfensőbb intézetének kötelessége főmelkedni a széphek, jónak és valónak elveire, hogy a tökély legfensőbb lépésjéről mutasson olykor mértéket nemzetünknek, magasabb földatokat tüzzön a szellemi törekvések elé minden téren. Annál nagyobb szükség, tisztelt közönség, minél inkább leereszkedik időnként az irodalom a sokaság színvonalához.

Akadémia, tisztelt közönség, nem járhat el másképp, ha földatának meg akar felelni. Az akadémiák az egyedüli intézetek az államban, a melyeknek célja, minden más, minden mellék cél kizárásával, egyedül a tudomány; míg például az egyetem, szakpályákra is képezvén, a tudományt az állam céljaira hasznosítani is törekszik. S megtörténik, hogy a mint, fájdalom, példáulkál igazolhatók, ez utóbbi célúnak nem egyszer feláldozza másik nem kevésbé fontos feladatát, épen azt, a mely valódi tudományos intézetet teszi. A tudós akadémiák mutatják leginkább azt a fontosságot, a melyet valamely nemzet a szellemi törekvéseknek tulajdonít. Mondhatnók, az eszme tisztá cultusa, holott csak a közérdek magasabb fölfogása, a melyre a műveltség emelkedtebb fokán jutnak el az államférfiak. Mert habár a tudós tudományának művelésén és előmozdításán kívül nem is ismer egyéb célt: az ember művelődés összes történelme mutatja, hogy a gyakorlati élet legfontosabb haladásai, az ipar legtermékenyebb gondolatai gyakorlati eredményekkel nem törődő, tisztán tudományos kutatás következményei.

Hogy a tudományok művelőinek, a nemzet legkiválóbb tehetségeinek ilyen intézetben egybehozása a szakértők olyan tanácsát állítja elő, a melyet a törvényhozások és kormányok is sok esetben nagy haszonnal megkérdezhetnek: legyen elég csak röviden értenem. Fontosabb körülmények tartom arra a közvetlen hasznára hívni fel itt a tisztelt közönség figyelmét, a mely a tudományok különböző ágait képviselő, kiváló tudományos erők hasonló egyesítéséből származik magára a tudományra néve.

Már maga azon körülmény, hogy intézet, a melynek célja a tudomány önmagáért, egy nemzet részéről áldozattal is fenntartatik, szükségképp emeli a tudomány művelésének állását, tekintélyt a közönség előtt, a mely minden esetben hajlandó azt a fontosságot, melyet valamely ügynek tulajdonítanak, átvinni az ügynek képviselőire is. S az irodalom és tudomány embereinek a megbecsülése az osztályról az egyesekre is átszáll azzal a kitüntetéssel, a melyet ilyen intézetek választása ad. Nem kis súlyt fektetnek, tisztelt közönség, ez szóra: választás. Mert ha a közélet más terein a kinevezés sok esetben nagyobb biztosítékot nyújt a közérdeknek: tudományok érdemeinek a tudományok művelői magok a legmegtekesebb bírái. S az a kitüntetés, a melyet maga a szakértelem nyújt, ha nem is zárja ki minden esetben a részrehajlást, általán véve a legigazságosabb mértéket nyújthat a közönségnek az irodalom és tudományok terén szerzett érdemek fokozatáról is.

S míg a közéletismerés, a nemes ambícióknak kielégítése magában is ösztönzőleg hat a nehéz pályán: a tudományosság, a képzettség az a magasabb mértéke, a melyet egy tudományos intézet követel, szükségképp emelkedésre buzdítja az elmét.

Nem látjuk-e, tisztelt közönség, mikép töreksei korunkban minden érdek a szövetkezésből, egyesülésből is meríteni ért? Nem látjuk-e, hogy magok a tanulmányok művelői is minden szakban szükségesnek tartják, tudományok előbbre vitele és terjesztése végett társulatokban egyesülni? És nem ok nélkül, tisztelt közönség. Mert ha igaz is, hogy egyes tudósok viszik előre a tudományokat: ki fogja tagadni, hogy a tudományok művelőinek folytonos érintkezése, eszmecseréje olyan tudományos légkört teremt, a mely a tudományok fejlődésére már magában is kedvezőleg hat? Az ilyen társulatok közelebb hozzák az új erőket a régi tekintélyekhez; tereszterüleg vezetik, buzdítják, irányozzák, egyszersmind ellenőrzik a tudományos munkásságot; kijelölik a kutató ész elé a tudományok újabb problémáit, korszerűkkel, jutalmakkal is buzdítva a tehetségeket azok megoldására; s bírátaik, a melyeknek alapossgát a több oldalú megvitatás biztosítja, gyorsabban és biztosabban állapítják meg mind az eredményt, mind a tévedést. Említem-e még a társulatok és egyesületek hasznosságát különösen olyan földatokra néve, melyek csak a munkafelosztással létesíthetők, s a melyeknél kis erők is nagy szolgáltatásokat tehetnek olykor nagyobb tehetségek vezetése mellett?

(Folyt. köv.)

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűléséről.

Kolozsvár, jun. 19—20.

A jun. 19-diki gyűlés a szokott előzmények, bejelentések után megható momentummal nyílt meg. A szavazatszedő bizottság ugyanis bejelentvén a 18-diki szavazatok eredményét, a főjegyző és igazgató tanárok — mint mult közleményünkben már említettük, — ugy szintén a m.-vásárhelyi tanodához megválasztott tanár: ifj. Demeter Károly, a zilahihoz pedig Berényi János enunciatáltak, mire az elnök fölemlítvén, hogy a generalis notarius és director esküformája elavult volta miatt újra alkotandó ugyan, s e végett a főp. püspök elnöke alatt bizottság is küldetett

ki, de javallja, hogy a főjegyző már e gyűlésre hivassék meg s a meghívásra fölkéri Szilvási László főgondnok és Solymosi István esperes urakat. Szász Domokos főjegyző a küldöttséggel megérkezvén élénk izgalommal fogadtatik s az elnök meleg hangon tartott beszéddel üdvözlö. A jelessek után, kik elköltöztek, mondá az elnök, jeles utódokat kíván az anyaszentegyház s már maga a bizalom, mely egy ily fontos állásra megválasztalakit, kitüntető. De ha e bizalom fiatal erővel, munkássággal és talentummal oly gazdagon megáldott egyén felé fordul, nem csak a kitüntetés nagyobb, hanem az úgy sikerének is biztos záloga. Szívéből üdvözlö az új választottat, áldást kér munkálkodására s békét az egyházban.

Szász Domokos meghatott hangon s a szó legszorosabb értelemben mély hatással későbbi meg a fontos tisztet, melyet az egyházkerület neki adott!)

A nagy szabású szónoki előadással tartott beszéd a szív mélyéből jöve, a szívek mélyére hatott. Nem egy-két, hanem a közgyűlés majd minden tagja könybe lábadt szemekkel hallgatta a férfias önmegtartózkodás és nemes nyilatkozatát s a hangos öljenekek után az elnök elismeréssel indítványozta e beszéd szövegről jegyzőkönyvre vételét. A meghatottság oly általános volt, hogy elnök a gyűlést 5 perczre féltaggesszté. A gyűlés ismét megnyitvatván a főp. püspök ur körülbelül így nyilatkozott: Én bárkitől szívesen fogadom a felém nyújtott baráti jóbotságot ez esetben is viszonzom azt. Nézet különbség lehet egymás között s a protestantismus meg is kívánja a különböző vélemények kicserélését. Csak a hivatalos együttműködés folyjon egyetértéssel, annyival is inkább, mert a magánügyeknek a közügyek mögött háttérbe kell szorulniok. A közgyűlés hangos öljenekekkel üdvözlöte a békés jövő zálogául tekinthető e nyilatkozatot is.

És evel kezdődött a nagyenyedi főtanoda vagyoni ügyeinek tárgyalása, melynek rendén az ig. tanács terjedelmese előterjesztése alapján több elvi határozat hozatala után a jövő évi, normalisnak ígérkező budget 800 forint évi fölösleggel megállapított. Im a nagy hangon híresztelt végbúka, melyet a halálbaglyok a nagyenyedi tanodának jósoltak, hova redukálódott! Ezzel kapcsolatban egyhangulag elfogadtatott, a következő napi gyűlésen, a püspök azon indítványa, hogy a gondnokság teendői ismét visszabocsátassanak az előjáróság hatáskörébe, valamint gr. Bánffy Miklós azon indítványa is, hogy a mult számadási ügyeinek törvényes ellátására az áll. ig. tanács utasítatik s a netalán kideríthető viszálségek ügyében a kellő lépéseket tegye meg. Az enyedi ügyvel kapcsolatban szönyegre került a nagyenyedi egyházmegei rakonczatlankodása, az ig. tanács határozatait elutasító reirajomodása, több tagjának b. Kemény István főgondnok irányában tanusított tiszteletlensége s mind e kérdésekben az ig. tanács intézkedései. A közgyűlés hosszas és éles viták után nyílt szavazással visszautasítja ugyan a referáló bizottság javaslatát, melyben az egyházmegei eljárása fölötti roszalva van kimondva, de rákövetkező napon (jun. 21-dikén) egyhangulag elfogadta Szász Domokos főjegyző hat. javaslatát, mely szerint az ig. tanács előírását és intézkedéseit helyesli.

E határozathoz magok az enyedi egyházmegei képviselői is hozzá járultak, evel elősmervén, hogy csakugyan nem fontolták meg a mit cselekedtek. Ha még megemlítjük, hogy e napon a v. gondnok biztosítéki ügye is áttételt az előjáróságba, illetőleg áll. ig. tanácsoshoz kellő elindítás végett, már korábban elfogadtatván Bogdan Lajos lemondása: akkor örömmel mondhatjuk, hogy evel az enyedi ügy tengeri kigyója a napi rendről levétett, a jövő évre megállított budget fölöslege pedig megmutatá, minő értékűek vala azoknak a sok piszkolódásoknak, melyek pár év óta oly következetesen szorítottak bizonyos részről az enyedi tanoda gondnoksága és az ig. tanács ellen.

r. t.

Még rövidebb felelet.

Kolozsvár, 1878. jun. 20.

A „Kelet” 138-ik számában új támadás van ellenem intézve. Az irodalmi tisztesség érdekében felelnem kell rá.

Az ily természetű fecseges, melyet ellefelem folytatni jónak lát, szolgálhat ugyan egyesek mulatására, de a közönség tájékozására, a dolgok tisztázására — pedig az a fő cél! — soha sem vezethet.

Minden sorából látszik, hogy engemet nevetségessé tenni, insultálnak; de azon komoly bizonyítékok elől, melyeket egy komoly ember adni köteles, ha egyszer valakit a nyilvánosság terén megtámadott: facsaros furfangossággal kitér. Én határozott szavakkal követeltem és követelem, hogy a nagy-enyedi Bethlen-főtanoda vagyoni zavarai tisztáztassanak: a hibások személyi válogatás nélkül büntetve legyenek; a szenvedett károkat pótoltsa a szűk helyre. Ha valakinek vádja van, ne csak orozva ólálkodjék velök s elburkoltszavakkal hintesse, hanem bizonyítsa be őket.

Ha kérdem tőle: bizonyítsa be hol és mikor mondtam ezt meg azt, a mit ő rólam állít? feleli

*) A beszédet a holnapi számban egész terjedelmében közöljük.

„azt nem tudjuk bizonyítani, hogy mondtam volna. De éppen úgy cselekedett, mintha mondtam volna.” Felszólítom rá: bizonyítsa be hát, hogy ugy cselekedtem? feleli: nem is te cselekedted, hanem a bányád.

Felszólítom, hogy jérünk tehát együtt, s bizonyítsuk be bányáról is, az ő bányáról is; büntessük a bűnös akárki legyen! egyházi törvénysekreink előtt, miután világi törvénysekreink általatok hírlapokban négy év óta hirdetett vádat alaplatanoknak itélték.

Ekkor aztán mit csinál? gyanúsítja a világi bíróságot, a mi justitiánkat, hogy az minden kritikan alól áll; s eibe írja a nyilvánosságot előtt a bírának, hogy egy folyamatosan levő polgári perben miként ítéljenek; mert ha nem úgy ítélnek, akkor — ő nem lesz megelégedve vele sat. sat. És ez így megy végtelenül.

Legszajáságosabb pedig az, hogy mikor az egyházi törvénysekreink előtt való tisztázásra apelálók: akkor nagy lelku hangulatba jön. Azt mondja, hogy ezt ne tegyük a békesség kedvéért (s talán az ő bányája kedvéért!), hanem a pártjaink közt tátongy mélységbe vessük bele kételyeinket, aggodalmainkat, a henczegést és az igazságot!!!

Négy-öt év óta foly a gyanúsítás, piszkolódás; bizonyítani semmit sem tudnak; és most, bevallják, hogy nem volt igazuk? oh nem! hanem azt mondják: békéljük el a dolgot az igazság rovására. Más szöveggel: akárminő visszaélés történt a Bethlen-tanoda vagyoni kezelésénél, akár egyik, akár másik részről: alkudjunk el; vessünk rá fát, el, cetera.

Ez lehet ugyan Geschäft, de nem becsületes alku. Egy nemzeti közalapítvány ügyeit nem szabad semmiféle tá'ongó mélységbe belevetni! . . .

En nyilvános fogadást tettem (s meg is tartom), hogy le nem teszem tollamat és el nem hallok, míg a Bethlen-tanoda ügyei tisztázva nem lesznek. Nem nézem: kik és hányan követnek; nem tekintem: kik és hányan állanak velem szemben; jelszavam lesz:

„Szerezünk kártérítést a Bethlen-tanodának”!

Szabó Sámuel.

A háziipar érdekében.

Azt hiszem, hogy nem szorul bizonyításra ma már azon tény, hogy hazánkban a háziipar fejlesztése körül a női nemnek jut a legnagyobb rész. Mint földművelő államban a férfiaknak csak van még némi foglalkozásuk télen is, de a nőknek a házimunkán kívül semmi.

Azután van hazánkban egy majdnem egészen tönkre jutott középösztály, melynek leányai és asszonyai mezei munkával nem tudnak foglalkozni, tehát semmit sem tudnak szerezni, igényeik pedig fokozottabbak. Ezeket a végnymortól csak a háziipar vagyis a nőiipar mentheti meg.

Ezeket tartottam szemelőtt, midőn a háziipart terjesztő első egyesületet reá birtam arra, hogy egy ipari tanitónő-képezdét állítson.

A képezde három év alatt országos hírré emelkedett, és állami jelleggel nyert; az első 17 tanitónő már kiadta és az egyesület őket elhelyezte, hogy általuk a munkatermek intézményének eszméje a gyakorlatban is átültetessék.

Ezen intézetet, melyet a társadalom alkotott, tart fenn, s az államnak alig kerül valamije — állandósítani csak ugy lehet, ha az épület, melyben célszerűen és nagy áldozattal elhelyeztetett, részére megvásároltatik.

Az egyesület tehát bizony hazánk áldozatkész társadalmába, de főleg a legszebb honleányi erőnyéb, mely már annyi szőpet teremtet a nevelés terén, országos gyűjtést rendez a hásvétel céljából.

A végrehajtó bizottság e célból megalakult s tagjai az egyesület elnökségén kívül gróf Pálffy-Dessowffy Matild, báró Jessenák-Forgách Alóiza, gróf Eszterházy Istvánné, Rakovszky Istvánné szül. Majthényi Ilka, gróf Szapáry-Ráday Borbála, özv. Botló-Szelezky Zsuzsanna, Szalubek Paula és Weisz Tivadarné urhölgyek.

A gyűjtés megindult s az első kimutatás most közzétetik.

Ő Felsőlegek legkegyelmesebb királyunk és királynék elsősk az adakozók között mint mindig. A magyar kir. kormány sem marad el bizonyára támogatással.

Bizalommal és tisztelettel kérem tehát felhazánk művelt és áldozatkész társadalmát, fordítsa figyelmét ezen nagy horderejű intézetre, támogassa a kiűzött célt filleireivel. A legeseköllyeb adományok köszönettel vétetnek és a pozsonyi iparbank által nyugtatványoztatnak.

Egy új templomot állítunk ezzel a munkának, mely biztosítéka lesz a közérkölségnek és közvagyonosodásnak.

Jagócsi Péterffy József miniszteri biztos.

Első kimutatás.

A háziipart terjesztő első egyesület által fenntartott, és az állam által segélyezett pozsonyi nőiipar-tanitónő-képezdehez házvételéhez

hozzá járultak:

Ő es. kir. apostoli felsőlegek 1000 frt, gróf Bathány Józsefné 25 frt, gróf Bathány József

Hirdetmény.

A Verespatai-Orlai m. kir. és társ. altárnához-szükségelt 50 métermázsas (100 vámmázsas) kétszer finomított repceolaj beszerzése iránt, az alólírott m. kir. bányá- és arany beváltási hivatalnál **f. é. július 15-dikén** írásbeli ajánlatok útján árlejtés fog tartatni.

A fennebbi 50 métermázsas repceolaj szükségletből 25 métermázsas **f. é. augusztus 15-ig**; 25 métermázsas pedig **f. é. szeptember 15-ig** lesz a Verespatai kir. bányaszertárba beszállítandó.

Szállítási óhajtok felhívatnak, ezen kir. bányá- és arany beváltó hivatalhoz címzett és megfelelő bélyeggel ellátott ajánlatokat, melyhez 10% bánatpénz lesz melléklendő, **f. é. július-hó 15-dik** napjáig beküldeni.

Arubdányán, 1878. június-hó 15-kén.

Magy. kir. bányá- és arany beváltó hivatal.

Nem hivatalos.

(1—306)

Elsinger M. J. és fiai
Bécs, Neubau, Zollergasse 2.

csász. kir. hadügyminiszter, 8 felső hadtengerész és számos jótékony intézet sat. szállítói
csász. királyi szabadalmazott gyárának legjobb és legajánlatmértőbb

eső köpönyeit,
kocsitakaró ponyvát, ágybetéteit, sátorkezelést.

esőköpönye, kocsitakarók,
ágybetétek, sátorkezelések

Évszázadok óta

a kátrány egyedül szerkeszt ismeretes, mely a hajnvést elősegíti és új hajzatot terem. (Néztek csak a munkásoknak a kátránygyárakban, minő dühajzatú, egészségtől ragyogó, erős emberek azok! Csak hogy most is nem állították elő tiszta állapotban a kátrányt, hogy pipere-asztali tárgynak lehetett volna használni. Mason tanárnak sikerült a zsíranyagot, a mely egyedül hajtvényszerű, kátrányolaj alakban kiválasztani a **Mason kátrányolajkezelés** nevezet alatt egy igen finom, szagtalan, kitűnő gyártmányt hozni forgalomba, mely rövid idő alatt a legmagasabb körök tetszését megnyerte, s mindenkinél bámulatos eredményt szült.

A kátrányolaj-kenőcs használatától a renyhe, érzéketlen és száraz bőr, mely avassá vált zsírtartalom vagy mirigyelvadás által főbajok vagy külső behatás következtében áll elő, megisztul, megerősödik, újjáalakul s a **hajgyökér** csodálatosan ható **táp- és zsíranyagot** nyer.

A kátrányolaj-kenőcs ható használatát után még **kopasz helyeken is meglepő siker** mutatkozik; e kenőcs továbbá minden **urev, bozontos, természetből zsírtalan hajnak és szakállnak** ruganyosságot, lágyaságot és nyúlékonyságot kölcsönöz, tehát **szép és dús hajzatát**, valamint **fő- és hajbetegségeinek** elmúlását annyi ezer ember csupán a

Mason E.-féle kátrányolaj-kenőcs használatának köszöni. **Hála- és elismerőirat** nagy számmal áll rendelkezésre. Egy nagy tégely ára 2 frt 50 kr. 1 próbátégely 1 frt.

Valódi hajfesték, ártalmatlan, öt perc alatt feketére, barnára s különbözően szép szökre festi a haját. 1 üveg 2 frt.
Minden fogfájást azonnal és örökre megszüntet. **Mason tanár világhírű skót-fogtinktúrája;** megszilárdítja és ápolja a **logó fogat**, valamint a foghúst, jótállás mellett. 1 üveg 60 kr.— Megrendelés kőzpénz, vagy utánvét mellett.

Valódi és hamisítás minőségben egyedül kapható:
RIED A-nál, Bécs, Stadt, Babenbergerstrasse Nro 1.
Főtelep: eustein Fülöp úrnál I. Plankengasse 6.

Valódi
Wilhelm-féle
Gyógyszerként az év minden szakában használható. Gyógyszerként az év minden szakában használható.

osz- és köszvény-ellenes
VÉR TISZTÍTÓ TEA.
(Tisztítja a vért csúsz- és köszvény ellen.)
Egyetlen, biztosan ható vértisztító szernek van elismerve.

A cs. k. udvari korlát-nokaság engedélyével az 1855. december 7-ken kelt végzés alapján

Határozottan jónak bizonyult, kitűnő hatású, sikere jelles.

Ó cs. k. Felsőének legm. patente által hamisítás ellen biztosítva. Bécs, márcs. 28. 1871.

Ezen tea az egész szervezetet megtisztítja, áthajtja, mint semmi másféle szer, a test részeit, s behatásánál folytat elváltat belőle minden tisztátalan kóroanyag lerakódást; hatása is biztosan tartós.

Gyökeresen gyógyít csúsz, köszvényt, gyémekelést s más idült makacs bajt, folytonos sebeket, valamint női és bőrkülső betegségeket, gúrosékat, a testen és arczon bőrszeryedéseket, valamint egyéb bőrbetegségeket.

Rendkívül jó sikert mutatott e tea máj- és lépduaganat ellen, valamint aranyeres bajjoknál, aszkorban, heves ideg- és csukló-fájdalmakban, aztán gyomorszorulásban, sébajjakban, alatti dugulásban, hűdajjakban, magkötési, tehetetlenségi és fehérfolyásos esetekben, sat.

Szenvedések, minők görvly, mirigydaganat gyorsan és tökéletesen gyógyítottak a tea kifarító élvezete által, mert seled, olvasztó és vizelethajtó szer.

Csalhatlan bámulatos sikerek.
Wilhelm Ferencz, gyógyszerész urnak Neunkirchenben Bécs mellett, Wochener-Feistritz (Krain), 1. október 1872.

Tekintetes úr! Ismét szükségem van mintegy három csomagra önnek „vértisztító teájából,” mintán e kitűnő és „Wilhelm csúsz- és köszvényellenes vértisztító teának” nevezett szer kétszeri használa és használa után, annak jeles hatásáról meggyőződtem. Kérem a vértisztító teát postai utánvét mellett küldeni.

Tisztelettel:
Jerala János, káplán.

Wilhelm Ferencz, gyógyszerész urnak Neunkirchenben Bécs mellett, Blumenthal, Temes megye, Magyarhon, 1. október 1872.

Kérek önnek „Wilhelm-féle csúsz- és köszvényellenes vértisztító teának” melynek gyógyhatásos síkeréről már meggyőződtem, még három nyálátot postai utánvét mellett küldeni.

Tisztelettel:
Fischer Ferencz, magy. kir. postamester.

Wilhelm Ferencz, gyógyszerész urnak Neunkirchenben Bécs mellett, Tuschken Pilsen mellett, 1. október 1872.

Ha korábban ismerem vala önnek „csúsz- és köszvényellenes vértisztító teáját,” már rég mekkintem volna sok éves bajomtól és sok forrást, melyet egészségem helyreállítása végett kidobtam, gazdaságilag lement. Eddig „vértisztító teájából” Prágából hozattam és megbecsülhetem azt, ma egyenesen önhez fordulok, kérvén, hogy postafordultával tizenkét nyálátot utánvét mellett küldjen el nekem.

A. k. közönség kényelme tekintetéből Wilhelm-féle csúsz- és köszvényellenes vértisztító tea kapható még:

Kolozsvárt: VALENTINI A. gyógyszer-nél.
Arubdányán: Vlado N.-nél.
Aradon: Tones és társaknál.
Besztercezen: Kelp Frigyes, Tergovits és Zintzén, Dietrich és Pleischmél.
Bálaszálán: Schiesl Károly, gyógyszer.
Brassóban: Jekobits N., gyógyszerész-nél.
Földvárán: Fohérth E., gyógyszer.
Gyula-Fehérvárt: Fröhlich, gyógyszer.
Lekenzen: Scheint Fr., gyógyszer.
Maros-Vásárhelyt: Bueher Miksa-nál.
Nagy-Bányán: Haracek J., gyógyszer.

Nagy-Enyeden: Binder Agoston gyógyszer.
Nagy-Szebenben: Thalmyer Frigyes-nél.
Romanban: (Moldova) Dányfi József, gyógyszer.
Szegesvárt: Teutsch J. B.-nél.
Szász-Régenben: Leonhár J.-nél.
Szászvároson: Reckert Károly, gyógyszer.
Szászsebenben: Reinhard J. C. gyógyszer.
Szerdahelyt: Schimmert Chr. Fr.
Vajda-Hunyadon: Reckert Frigyes
Verespatakon: Moldován Lajos
Vizaknán: Cronberg János

Haselsteiner Flórián, 43 sz. a. Klosterthalban.
Az oly számos elismerő iratok folytatása közelebbi fog következni, mert lehetetlen egyszerre mindányat hozni.

Óvás hamisítás és rászedés ellen.
Megvételnél sziveskedjék a n. é. közönség törvényes védjegyre és csomagára figyelni, mely minden nyálát külső felén látnak, hogy hamisítások által rá ne szedethessék.

A valódi Wilhelm-féle csúsz- és köszvényellenes vértisztító tea csak Wilhelm csúsz- és köszvényellenes vértisztító teájának nevezett gyárból Neunkirchenben Bécs mellett, vagy a hirlapokban közölt raktárakból kapható.

Egy 8 adagos osztott, orvosi utasítás szerint készített pakét árát különböz nyelven írt használati utasítással együtt 1 frt. külön göngy- és bélyegre 10 kr.

A. k. közönség kényelme tekintetéből Wilhelm-féle csúsz- és köszvényellenes vértisztító tea kapható még:

Kolozsvárt: VALENTINI A. gyógyszer-nél.
Arubdányán: Vlado N.-nél.
Aradon: Tones és társaknál.
Besztercezen: Kelp Frigyes, Tergovits és Zintzén, Dietrich és Pleischmél.
Bálaszálán: Schiesl Károly, gyógyszer.
Brassóban: Jekobits N., gyógyszerész-nél.
Földvárán: Fohérth E., gyógyszer.
Gyula-Fehérvárt: Fröhlich, gyógyszer.
Lekenzen: Scheint Fr., gyógyszer.
Maros-Vásárhelyt: Bueher Miksa-nál.
Nagy-Bányán: Haracek J., gyógyszer.

Nagy-Enyeden: Binder Agoston gyógyszer.
Nagy-Szebenben: Thalmyer Frigyes-nél.
Romanban: (Moldova) Dányfi József, gyógyszer.
Szegesvárt: Teutsch J. B.-nél.
Szász-Régenben: Leonhár J.-nél.
Szászvároson: Reckert Károly, gyógyszer.
Szászsebenben: Reinhard J. C. gyógyszer.
Szerdahelyt: Schimmert Chr. Fr.
Vajda-Hunyadon: Reckert Frigyes
Verespatakon: Moldován Lajos
Vizaknán: Cronberg János

Haselsteiner Flórián, 43 sz. a. Klosterthalban.
Az oly számos elismerő iratok folytatása közelebbi fog következni, mert lehetetlen egyszerre mindányat hozni.

Óvás hamisítás és rászedés ellen.
Megvételnél sziveskedjék a n. é. közönség törvényes védjegyre és csomagára figyelni, mely minden nyálát külső felén látnak, hogy hamisítások által rá ne szedethessék.

A valódi Wilhelm-féle csúsz- és köszvényellenes vértisztító tea csak Wilhelm csúsz- és köszvényellenes vértisztító teájának nevezett gyárból Neunkirchenben Bécs mellett, vagy a hirlapokban közölt raktárakból kapható.

Egy 8 adagos osztott, orvosi utasítás szerint készített pakét árát különböz nyelven írt használati utasítással együtt 1 frt. külön göngy- és bélyegre 10 kr.

A. k. közönség kényelme tekintetéből Wilhelm-féle csúsz- és köszvényellenes vértisztító tea kapható még:

Kolozsvárt: VALENTINI A. gyógyszer-nél.
Arubdányán: Vlado N.-nél.
Aradon: Tones és társaknál.
Besztercezen: Kelp Frigyes, Tergovits és Zintzén, Dietrich és Pleischmél.
Bálaszálán: Schiesl Károly, gyógyszer.
Brassóban: Jekobits N., gyógyszerész-nél.
Földvárán: Fohérth E., gyógyszer.
Gyula-Fehérvárt: Fröhlich, gyógyszer.
Lekenzen: Scheint Fr., gyógyszer.
Maros-Vásárhelyt: Bueher Miksa-nál.
Nagy-Bányán: Haracek J., gyógyszer.

Értesítés.

Péter- és Pálnapi ünnep alkalmából pénteken, f. é. június 28-án reggel 5 óra 10 perczkor, **Kolozsvárról kéjutazás indul Bősbe.** Árak oda és vissza a II. osztályban 33 frt 95 kr., a III. osztályban 22 frt 88 kr.

Az útjegyek tetszészerinti egyenkénti visszautazásra 14 napig érvényesek. (216) (1—1)

E kéjutazásra a magy. kir. államvaspálya minden nagyobb állomáshelyén adatnak ki oda- és viasszazó jegyek mérsékelt árban.

Bővebb felvilágosítást nyújtanak a falragaszok.

(31) **EISENHALTIGER CHINA-SYRUP** (17—17)
VON GRIMAULT & Co
APOTHEKER, PARIS

VASTARTALMU CHINA-SZÖRP
Grimault és társa párisi gyógyszerészekről.

A China-héj egyike a legkitűnőbb erősítő-szereknek, a minőkkel az orvosi kincstár rendelkezik. Hatályos olveit itt a vassal legolhatóbb alakban egyesítve, a szert tehát gyöngő nök és gyermekek is könnyen megemésztik. Különösen eredményesen alkalmazhatjuk a **sápadt, vérszegénység s a havi tisztulás rendellenesség** esetében. Ültető és szedélyeknek, a kik ismét erőre óhajtanak vergődni, legmeglegben ajánlatos a szer.

Főraktár **Bécsben:** Nagyban szállítára Raabe Brunónál, Bäckertstrasse 1, Róder Fülöp-nél, Wenzstrasse 15.— Főraktár Magyarországra nézve **Török József** gyógyszerésznél Budapestén.— **Kolozsvárt:** Wolff J. és Dr. Hintz G. gyógyszerészek uraknál.

STEIN JÁNOS

könyvkiadóhivatalában Kolozsvárt megjelent és ugyanott

kapható:

XXI. könyvmatu ábrával.

Irta s az ábrákat rajzolta
br. SZENTKERESZTY GYÖRGY.

Ára 1 frt 50 kr.

TARTALMA:

Előszó.

I. Rész. Szőlőépítés.

Pár szó a régi szőlőkről. Szőlőépítés. A hely megválasztása. Vízvezető utak. Rigolizálás. Az ültetendő szőlőfaj megválasztása. Szőlőszkola. Cszvekelés. Az ültetés. Az új szőlő kezelése tökéletes beállításig. A pótlások.

II. Rész. Szőlőművelés.

Bevezetés. Trágyázás. Karózás

Kötözés. 1-ső kapálás. Magfa vá-

lasztás és csipdesés. 1-ső dara-

szolás. Hónaljzás. 2-dik dara-

szolás. Szüret. Metezés.

A fedés.

III. Rész. Pinczekezelés.

Bevezetés.

A pincze.

Forraló kamra.

Hordók. Sajtó.

A szüret. A must javítása és szaporítása. A Gallizálás. A cukortartalom meghatározása. A savanyártalom meghatározása. A cukoroldat elkészítése. A Chaptálizálás. A forrás. Petiotizálás. A bor alkatrészei. A fiatal bor kezelése. A seprő (üledék). A bor lehűzése. Derítés (tisztítás). A bor szesztartalmának emelése. A borok elegyítése. A bornak palackozkba bűzése. A bor hiányai és betegségeiről. Végző.

Jelen a tapasztalatból merített 12 ivre terjedő népszerű és könnyen érthető modorban írt mű hivatva van, különösen Erdély közép- és kis birtokosainak útmutatóul szolgálni a szőlőépítés, művelés és pinczekezelés körül, s mint olyan mely a szőlészet e három ágát egybefoglalva a szőlővezet mellékelt XXI. sikerült könyvmatu ábrákat tartalmaz, bortelemünknek kitűnő szolgálatot tehet — miért is felelte ajánljuk az illetők figyelmébe.

Vidéki megrendelőknek legcélszerűbb posta utalványon 1 frt 55 kr. beküldeni, mely esetben a mű bérmentve küldetik meg.

Stein János,

erd. muzeum egyleti könyvkereskedése.

Az erdélyi részek és Szilágymegye HELYSÉGNÉVTÁRA

megjelent.

Ára 2 frt o. ért.

Tartalmazza a legújabb megyei, szolgabírói, törvényszéki, járásbírósi, adóhivatali felosztást, posta-, vasut- és távirda állomásokat és az 1878. év július 1-én életbelépendő változásokat, a törvényszéki és járásbírósi beosztásban betűrendben és a községek lélekszámát.

Elkerülhetlen kézikönyv ügyvédek, közhivatalnokok, köz- és körjegyzők és üzletemberek számára.

Mexikó felfedezése és meghodítása.

Castillo Diaz Bernal elbeszélése.

Átdolgozta: Dr. BRÓZIK KÁROLY. Egy térképpel.

Ára 1 frt 20 kr.

Szerkesztő sikmértan,

Kapcsolatban a földmérés egyszerűbb tétéleivel a középiskolák számára.

Irta KRISZ FERENCZ.

I. rész: Az egyenes vonalú síkidomok.

A reáliskolák negyedik osztálya számára, 39 a szöveg közé nyomtatott ábrával és 14 táblával. Ára 2 frt 40 kr.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdájánál az ev. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Az élet iskolájában.

Elbeszélése levelében. Irta a CHON KLARA. Németből fordította Kozma Józsefné — Gesztessy Etelka. Ára 1 frt 20 kr.

Gazdasági számvitel kisebb birtokosok számára.

Egy példálékkal:

A kisgazdai körök és társulatokról. Irta KODOLÁNYI ANTAL. Ára 50 kr.

Történelmi könyvtár:

Kossuth Lajos élete és pályája. Irta Aldor Imre. Ára 40 kr.

Phoenikia története. Irta dr. Lázár Gyula. Ára 40 kr.

Kyros és a régi perzsák története. Irta dr. Lázár Gyula. Ára 40 kr.

India története. Irta dr. Lázár Gyula. Ára 40 kr.

Görögország története Nagy Sándorig. Irta Aldor Imre. Ára 40 kr.

A régi Egyiptom története és műveltsége. Irta dr. Lázár Gyula. Ára 40 kr.

A remuralom története. Irta Aldor Imre. Ára 40 kr.

A francia forradalom története. Irta Aldor Imre. Ára 40 kr.

Velence alapítása és fénykora. Irta dr. Lázár Gyula. Ára 40 kr.

A philosophia történetének eszméje.

Tekintettel a történetre általában. Irta dr. ALEXANDER BERNÁT.

Ára 80 kr.

Huszár humor,

az utcán, kaszárnyában és háboruban.

Összegejté: A ROKKANT HUSZÁR. Ára 1 frt.

Baka humor,

az utcán, kaszárnyában és háboruban. Ára 1 frt.

GÖRÖG REGÉK.

COX GYÖRGY után, az eredeti angol második kiadás szerint magyarra fordította s bevezetéssel ellátta KOMÁROMY LAJOS tanár.

Egész vászonba csinosan kötve. Ára 2 frt 80 kr.

Általános összehasonlító földrajz.

A középtanoda hetedik osztálya számára. Irta REQUINYI GÉZA.

Ára 1 frt 10 kr.

Egy bűn története.

Tanuvallomás. Irta HUGÓ VICTOR.

II. kötet: Harmadik nap. A VÉRFORRÓ.

Negyedik nap. A GYŐZELEM.

Befejezés. A BUKÁS.

Ára 1 frt 80 kr.

Az egész mű ára 3 frt 60 kr.

Dürer Albert családi nevérol

és családjának származási helyéről.

Irta HAAN LAJOS. Ára 50 kr.

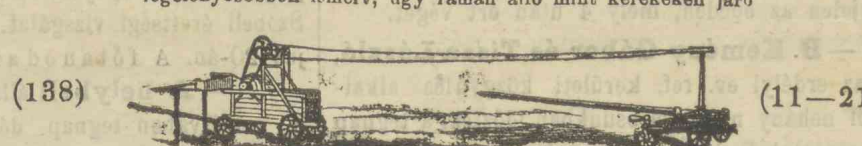
Irálytan és olvasókönyv.

Szerkesztette BODNAR ZSIGMOND, tanár. I. kötet. Ára 1 frt.

Umrath és Társa Prágában.

Mezőgazdasági gépgyárosok

ajánlják, a szilárd kivitel, könnyű járás, nagy munkaképesség és tiszta csépléssel legelőnyösebben ismert, úgy rávan álló mint kerekken járó

(138) (11—21)

kézi és járgány-cséplőkészületeiket

1-től 8-ig vagy ökörről.

Továbbá készítenk különféle nagyságu és elismert jó minőségű

tisztító postákat, kukorica-morzsolókat és szecsakavágókat.

Ábrákkal ellátott árjegyzékkel postán küldve díjmentesen szolgálunk.

DIETRICH SÁMUEL

Első Erdélyi Gazdasági GÉPGYÁRA,

vas- és ércz öntődjében

Kolozsvárt

(felső-szénutca, ezelőtt Rajka-téle ház)

kaphatók:

Gözgépek.
Güz- és kettős hatású szivattyúk.
Kútszerkezetek.
Tűzoltó-fecskendők.
Mű- és paraszt-malmok, serfőzés- és szeszgyárakhoz teljes berendezések.
Keverő- és hűtő szerkezetek.
Elesztő sajtók.
Lyukasztó-gépek.
Malátázók.
Kör- és keret- (Gatter) fűrészek.
Lőjárgányok (cséplőgépek).
Közlömvégek (Transmissionen).
Emelő- és üttő-szerkezetek.
Felhúzó- és emelő-gépek.